

Микола Яковина



ЖИВОПИС

Львів 2019

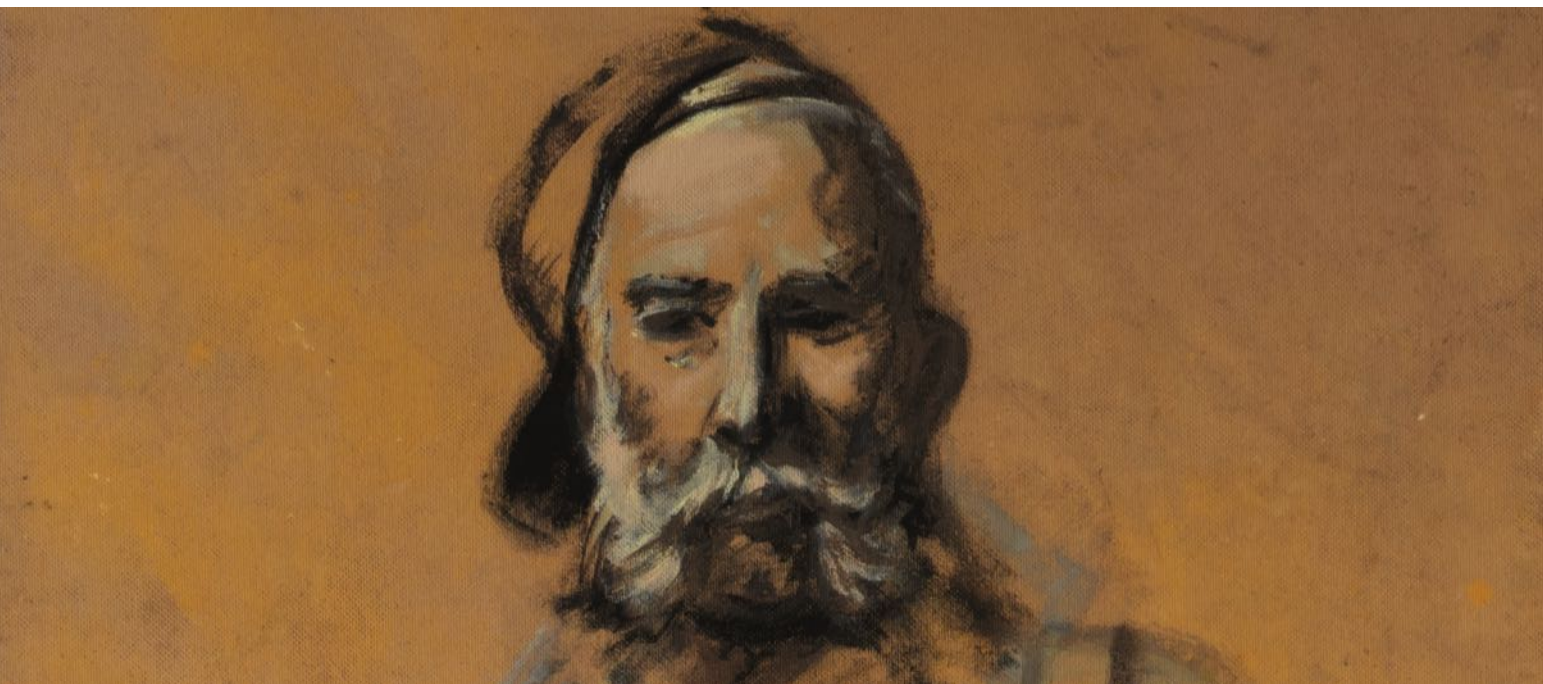
Виставка відкрита від 14 травня до 14 червня 2019 року
Львівська національна галерея мистецтв імені Б.Г.Возницького

Організатори висловлюють щиру вдячність за підтримку проекту:
Незалежному культурологічному журналу «І»

Організатори висловлюють персональну вдячність особам, які
доклали своїх зусиль до реалізації проекту:

Наталії Крокіс
Андрію Рибці
Дмитру Ганжі
Дмитру Кононову

Підписано до друку 01.04.2019
Формат 84x108/16. Папір крейдований. Друк офсетний. Буклет
Умовн. друк. арк. 7,98. Обл.-вид. арк. 5,46.
Наклад 500 прим.Зам.04-18.



**Микола
Яковина**

ЖИВОПИС

Ідея виставки
Тарас Возняк

Концепція виставки
Микола Яковина

Куратор виставки
Іван Дудич

Пластична організація виставки
Андрій Рибка

Організаційна координація виставки
Наталія Крокіс

Видавець
© Львівська національна галерея мистецтв імені Б.Г.Возницького

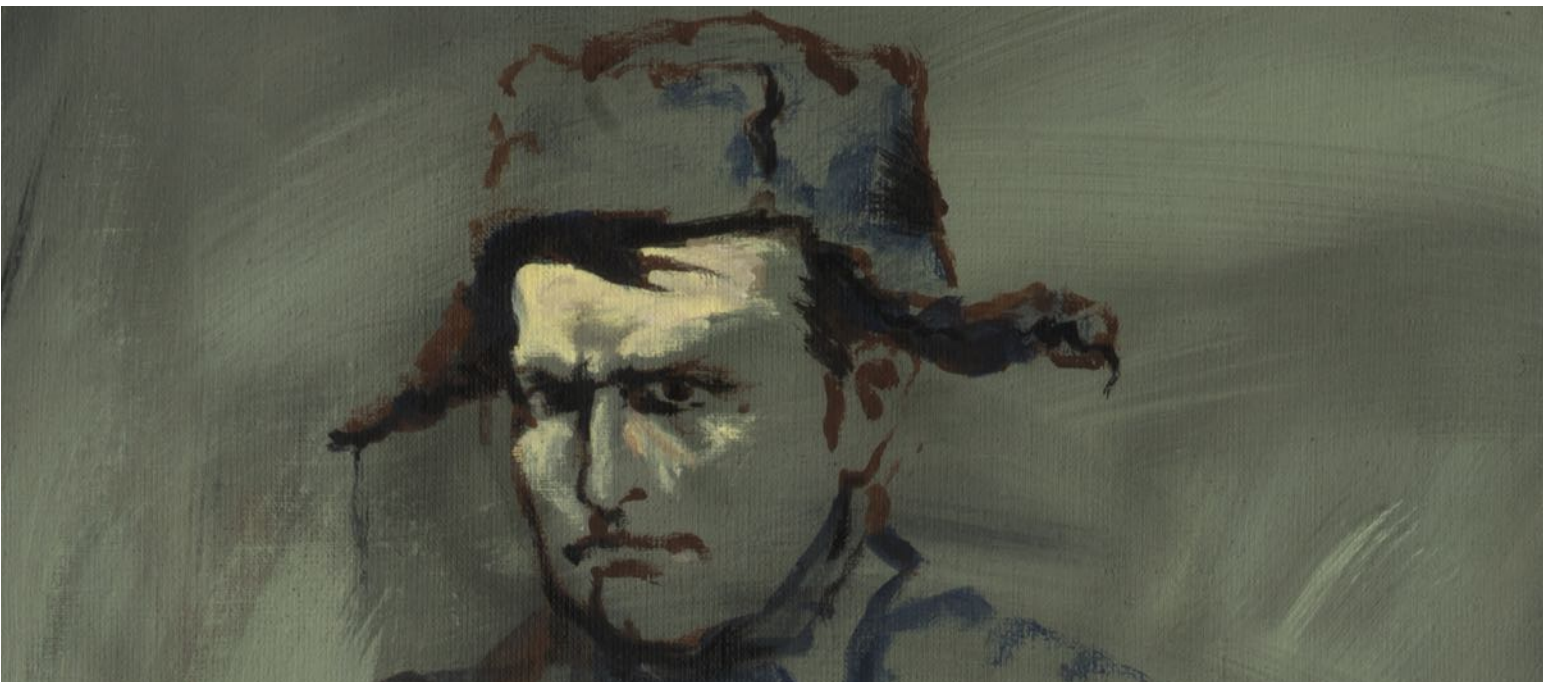
Автори текстів
Тарас Возняк
Олена Ягодовська
Марта Базак

Графічний проект каталогу
© Незалежний культурологічний журнал «І»

Редактор
Наталія Бабалик

Верстка
Христина Рябуха

Друк
ФОП Кичма І.В.



**Микола
Яковина**

ЖИВОПИС

Микола Яковуна (1957)
Portrait of Yuri Andrukhovych. 2017
Oil on canvas, 100x50 cm

Микола Яковина (1957)
Портрет Юрія Андруховича. 2017
Полотно, олія, 100x50 см



Миколине малярство вражає мене тим самим, що в цілому притаманне його постаті – абсолютно довершеним інтелектом. Це він, це його критичний і цілісний розум, його розкішна ерудиція і пронизана доволі ризикованим гумором уява спричинюють у мені той внутрішній відгук, без якого мистецького акту просто не існує. Перед цими роботами хочеться мислити, думати, міркувати (синонімічний ряд може бути продовжений). І в той же час яка насолода для зору – ці тони, тіні, плями, бліки, лінії. Тож інтелект, як укотре бачимо, може чудово й переконливо зживатися з чуттєвістю. Головне, щоб і він, і чуттєвість були гранично справжніми – як от у Миколи Яковини.

Юрій Андрухович

Микола Яковчула (1957)
Portrait (Vatnik). 1987

Oil on cardboard, 65,5 x 40 cm

Микола Яковина (1957)
Патрет (Ватник). 1987

Картон, олія, 65,5 x 40 см



Тарас Возняк

Погідна іронія Миколи Яковини

Світ Миколи Яковини, художника, перекладача, культуртрегера, політика складався у тепер вже майже казковій Галичині – у маленькому, все ще галицькому у своїй сутності світі – не дивлячись на те, що були бідні шістдесяті. Галицькі ліси ще були викошені, як щоки віденських фраєрів, ріки повноводні і з незліченними косяками риб, ще можна було годинами стояти на залізничному мості і спостерігати, як один із них змінював інший, гори ще пронизували шпаги австрійських вузькоколіюк, діди ще оповідали про статечність Першої війни, ігнорували ницість Другої, мовчали про правду Партизанки. Родини одна по одній поверталися з магаданів-норильськів-джезказганів.

А потім уявна і реальна авангардність РХСШ – республіканської художньої середньої школи – де все було в леті – бо юність, бо весна, бо Київ. У Миколи горіли очі – світ був перед ним. Як то є в такі молодечі часи.

Що змінилося на більш приземлений Львів із його консервативністю, вишуканим і не дуже міщанством, але і з традицією, з традиціями – і українською, і польською, і австрійською/німецькою, і єврейською. Змінилося і доповнило. Глибина культурної глиби тут була набагато потужнішою, ніж на теренах, якими пройшовся бульдозер советизації.

І Микола відкрив у собі рафінованого палеонтолога та архіваріуса галицьких старожитностей. З тим, що ті старожитності виявилися більш авангардовими, ніж можна було б сподіватися. Тоді багато хто кохався у свого роду культурній палеонтології. Фрагменти текстів великого лемка і великого львів'янина Богдана Ігоря Антонича (1909-1937), дрогобичанина Бруно Шульца (Bruno Schulz, 1892-1942), стриянина Юліана Стрийковського (Julian Strykowski, Pesach Stark 1905-1996), бродівського Гомера Йозефа Рота (Moses Joseph Roth, 1894-1939) відкривали нам самих себе і нашу таку милу малу Батьківщину.

Бруно Шульц: *«Всеньку оту тандиту старої краси піддано болісній дистиляції під тиском літ, повних нудьги.*

– Чи зможете зрозуміти, – питає мій батько, – розпач приреченої краси, її дні і ночі? Знову безупинно поривається вона до облудних торгів, інсценізує вдалі розпродажі, галасливі і юрмісті аукціони, захоплюється диким азартом, грає на baisse, шпурляє жестом марнотрата, гайнує своє багатство, щоб, тверезіючи, зауважити, що все це даремно і не виводить поза замкнене коло приреченої досконалості й не може вгамувати болісного надміру. Не дивно, нетерплячість, безпорадність краси мусила врешті віддзеркалити в наше небо, розгорітися полум'ям над нашим горизонтом, виродитись в атмосферні фокуси, у велетенські і фантастичні хмарні аранжменти, які називають нашою другою, нашою псевдоосінню. Та друга осінь нашої провінції не що інше, як хворобливий міраж, випромінений у гігантські проекції на наше небо вмираючою, ув'язненою красою наших музеїв. Ота осінь – то великий мандрівний театр, оманливий своєю поетичністю, величезна кольорова цибуля, що лущить лушпина за лушиною щораз новою панорамою. Ніколи не досягти ніякої суті. За кожною кулісою, коли зів'яне і згорнеться з шелестом, з'явиться нова та осяйна картина, якусь мить жива і правдива, гаснучи, не зрадить свого паперового походження. І всі перспективи мальовані, і всі панорами з картону, і тільки запах справжній, запах в'янутих куліс, запах великого гардеробу, повного гриму і ладану. А в присмерку – великий розгардіяш і мазанина лаштунків, покидані жужмом костюми, серед яких без кінця вештаєшся, як серед шурхоту зів'ялого листа. Велике безладдя, і кожен тягне за шнури завіс, і

небо, велике осіннє небо, висить у клаптях картин і повниться рипінням блоків. Поспішна гарячка, задиханий і пізній карнавал, паніка досвітніх бальних залів та вавилонська вежа масок, які не можуть втрапити до своїх справжніх шат.

Осінь, осінь, олександрійська епоха року, згромаджуюча у своїх величезних бібліотеках ялову мудрість 365 діб сонячного оберту. О старечі світанки, жовті, як пергамен, солодкі від мудрості, як пізні вечори! Передполудні, усміхнені, усміхнені хитро, як мудрі палімпсести, багатозарові, як поживклі старі книги! Ах, день осінній, той старий пройдисвіт-бібліотекар, що лазить у вицвілому халаті по драбинах і куштує конфітюри всіх віків і культур! Кожний краєвид для нього – це вступ до старого роману. Як же чудово бавиться він, випускаючи героїв давніх повістей на прогулянку під те задимлене й медяне небо, у тьмаву, смутну й пізню солодкавість світла. Яких нових пригод зазнає Дон-Кіхот у Сопліцові? Як укладеться життя Робінзонів після повернення до рідного Болехова?» (1)

Микола, і багато хто з нас, починали відмерзати, повертатися з вічної мерзлоти і мерзоти до себе і додому...

При цьому дивним чином поєднувалася крайня поступовість, авангардність, навіть провокативність із теплим плеканням свого, галицького, навіть містечкового.

Особливо цінний урок генерації сімдесятих, а про неї ведуть мову, подарував великий дрогобичанин, якого тоді ніхто не знав, Бруно Шульц. Мало сказати, що він, як і вище перелічені та ще багато інших, були предметом нашого таємного культу. За обізнаністю у їх творчості впізнавалося – свій чи не свій.

Магадани-норильськи-джезказгани мали б сформувати й у батьках, і в дітях ту безжальність, яку ми досі зустрічаємо у глибоко советизованих регіонах як України, так і всього колишнього СРСР. Однак, дивним чином, у галичан спрацював якийсь внутрішній інгредієнт, який не дав їм озвірити, як озвірили і звіріють багато хто – дика жорстокість, продемонстрована на Донбасі 2014 року показали всю глибину здичавіння людей, з якими жили та й живемо поруч... У Миколи ця дідівська м'якість проявилася особливо виражено. Може саме тому йому вдалося найкраще, хай мені вибачать інші, передати своєрідну м'якість, затишність прози Шульца, затишність малого містечка, рідного дому. Людям жорстким це не вдавалося. Так само, як і жорстким мовам – але про це іншим разом.

Така ж м'якість притаманна і пензлю Миколи Яковини. І не тільки в його чудесних дитячих портретах, але практично в усьому, чого він торкався.

Є кілька тем, які він розробляє вже впродовж десятиліть. Вони на межі живопису, літератури та політичного позиціонування. Так, позиціонування, але без галасу... Це дивне поєднання в наші часи – в часи після революції авангарду, в часи після всього, коли все сказане і все вичерпало саме себе. Ну що ще можна, здавалось би говорити. І навіщо – все ж вже сказане. Щось подібне донедавна було з французькою поезією, де, здавалось би вже все відбулося. Але ж ні, люди живуть далі, люди далі, спочатку несміливо, а потім і голосніше, починають говорити мовою поезії.

Те саме і з живописом. Ну як сьогодні, після бурхливого і вичерпного ХХ сторіччя, може на щось претендувати фігуративний живопис, коли вже все сказано, коли живопис вийшов за межі зображальності? Але ж ні – може! Виразальні можливості попри все не вичерпані. Люди повертаються на «круги своя». Життя продовжується. І воно задає запитання і чекає на відповіді, знову очікує на відповіді. Бо людина і є запитанням...

А тут ще й політична нота. Так, саме політична – після магаданів-норильськів-джезказганів покоління сімдесятих, яке саме сягнуло зрілості наприкінці вісімдесятих, початку дев'яностих, і з огляду на свою зрілість, і з огляду на етос, закладений у цих магаданах-норильських-джезказганах, не могло дозволити собі ухилитися від відповідальності та сховатися у затишних містечьких салонах та майстернях. Бо боліло. Бо палахкотіла

надія. І багато хто, в тім і Микола Яковина, не ховалися від долі. І таки пішли в політичне життя. Пішли тоді, коли було страшно, коли було небезпечно, коли ще ніхто не знав ні слова корупція, ні слова імідж. Коли ще кидався навсібіч у передсмертних конвульсіях СРСР. Тоді йшли в політику, бо потрібно було виривати Україну з кігтів советського медведя – так, як нас вчили, по-іншому ми й не могли.

Тому частина творчості Миколи має м'який політичний присмак, хоча разом із тим і м'яку іронію. О, ні, вона не така жорстка, як у Оноре Дом'є (Honore Victorin Daumier, 1808-1879) чи Вільяма Хогарта (William Hogarth, 1697-1764) – радше погідна, ледь іронічна.

Для галичанина, а Микола з діда-прадіда є саме ним, абсолютно зрозумілою є м'яка іронія до образу галицького Санта Клауса – цісаря, короля Галичини та Володимирії, великого герцога Буковини Франца Йосифа (Franz Joseph I, 1830-1916), який, як переказували ті самі діди-прадіди, правив скільки пам'ятають старі люди – тобто був вічним, вічним «Татком» – «Daddy», вічним Сантою кожного галичанина. Звісно, це байка, однак, яка ж домашня, яка затишна. А ще й націотворча, як не дивно...

Чи осмислення постаті Тараса Шевченка, бо ж дійсно вже до смерті втомили ті похилі постаті, які видають за образ Великого Тараса – та ж він відійшов у вічність всього лиш у 47 років! Це ж ще зовсім молода людина! Якщо вже її героїзувати, то можна нарешті вийти за лекала ХІХ століття. Кожна епоха, кожне покоління має творити свій образ Тараса. От Микола і подає Тараса як шотландського воїна – напевне не було в історії більш войовничої зброї, ніж звук шотландської волинка – тому у Миколи Тарас є «Дударем». Ну і про глибину нашого забуття – волинка не чужа і нам, хоч ми про це забули, в Україні її називали ґайдою (дудою). Епос на Західній Україні оповідався під дуду. Вона ж була істотним складовим елементом військового оркестру Війська Запорізького.

Не менш актуальною виявилася і тема «ватництва», яку Микола розробляв давно. Воно появилось не у 2013 році, а набагато раніше – чого вартий його «Патрет» 1987 року! За Квіткою-Основ'яненком (1778-1843)! «Ватник (Наполеон)» 2017 року вже був осмисленням ватника, що торжествує! А перед тим, у 2013 цим наполеонистим ватником був захарченко, плотницький, мозговий, пушилін і решта недонаполеонів енакієвського розливу. Проблема «ватництва», до якої постійно повертається у своїй творчості Микола Яковина, не є лишень українською постсоветською проблемою – це проблема демократії взагалі, яка вироджується у охлократію (οχλοκρατία, від ὄχλος – натовп і κρατία – влада) з тим, щоб перейти у тиранію (τυραννία – влада тирана) – ну зовсім за Аристотелем (Αριστοτέλης, 384 р. до н.е.–322 р. до н.е) (2) – і в іронічному, і в реальному сенсі того слова. Чого варті такі сучасні ватники, як Сільвіо Берлусконі (Silvio Berlusconi, 1936,) та його духовний синочок альфа-самець Маттео Сільвіні (Matteo Salvini, 1973), Віктор Орбан (Orban Viktor, 1963), та Трамп (Donald John Trump, 1946) врешті решт. Це той «бунт мас», «бунт хама», про який писав Ортега-і-Гассет (Jose Ortega y Gasset, 1883-1955) (3), з яким ми ще матимемо багато проблем:

«Доходять до нас неймовірні звістки про вторгнення до міста ворожої армії.

Серед загальної розгубленості люди подають одне одному тривожні і суперечливі відомості. Важко розібратися у цьому. Війна не попереджена дипломатичними заходами? Війна серед мирної тиші, не затьмареної жодним конфліктом? З ким війна і за що? Сповідують, що вторгнення ворожої армії підбадьорило у цьому місті партію невдоволених, які вибігли на вулиці зі зброєю в руках, тероризуючи мирних мешканців. І дійсно, ми вздріли групи путчистів у чорному цивільному вбранні, з перехрещеними на грудях білими ремнями, які посувалися мовчки з похиленими напереваги карабінами. Юрба відступала перед ними, скупчувалася на хідниках, а вони йшли, кидаючи з-під циліндрів темні погляди, в яких вимальовувалося почуття зверхності, блиск зловтіхи і якесь змовницьке підморгування, мовби стримувалися, аби не пирснути сміхом, який здемаскував би

всю цю маніфестацію. Декотрих із них розпізнала юрба, але загроза похилених цівок тамувала веселі окрики. Минають нас, нікого не зачепивши. Знову всі вулиці заливає тривожна, понуро мовчазна юрба. Глухий гамір палає над містом. Видається, що здалека чути гуркотіння артилерії, брязкання зарядних ящиків.» – Бруно Шульц, «Санаторій Під Клепсидрою» у перекладі Миколи Яковини... (4)

Так само не менш актуальною для нас сьогодні на п'ятому році війни виявилася і проблематика миру та війни, гібридної війни і такого ж гібридного миру, проте миру, миру, в якому от уже 70 років живе Ізраїль та Індія. «Миротворець (Ганді)» (2017) навряд чи знав, що його непротивлення насильству реалізується як перманентний індо-пакистанський конфлікт, що триває з моменту незалежності обох країн – з 1947 року! Тому і автомат у руках у «миротворця» Ганді. Не знаю, що це для нас – відповідь чи керівництво до дії. Чи печальна констатація...

«Доїжджемо, пане, – мовив, глянувши на мене зовсім безбарвними очима кондуктор. Потяг поволі, без сапання і стукоту, спинявся, немов із останнім подихом пари з нього виходило життя. Стали. Тиша і пустка, ніяких станційних будівель. Кондуктор, висідаючи, показав, у якому напрямку санаторій. З валізою у руці я пішов вузьким білим гостинцем, що невдовзі ховався у темній гушавині парку. Краєвид зацікавив мене. Дорога, якою я ступав, здіймалася на хребет спадистого згір'я, звідки проглядався увесь виднокіл. День був зовсім сірий, без акцентів. І, може, під впливом важкої і безбарвної атмосфери так виразно темнів великий амфітеатр горизонту з розлогим лісовим пейзажем, укладеним кулісами з чимдалі сіріших паєм та верств заліснення, які спливали обабіч пологими схилами. Темний величний пейзаж, здавалося, ледь помітно плив сам у собі, пересувався, як сповнене прихованого руху хмарне і розбурхане небо. Плавні паси і ламівки лісів шуміли, і шум наростав, як морський приплив, що непомітно спинається до суходолу. Біла серед темної динаміки лісу дорога, здіймаючись вгору, виляла, мов мелодія, низкою широких акордів, стискувана потужними музичними масами, які її врешті поглинали. Я відчахнув з придорожного дерева галузку. Зелень листків була дуже темна, аж чорна. Якась дивно насичена чорнота, глибока і добродійна, як сон, повний сили і наснаги. І всі сірості краєвиду були похідною цієї єдиної барви. Такого кольору набуває інколи у нас краєвид у просякле дощами, похмурі літні смеркання. Така ж глибока і спокійна відчуженість, така ж збайдужіла й остаточна заціпеність, що вже не потребує потіхи барв...» (5)

А назагал від живопису Миколи Яковини віє меланхолійною скорботою – мудрістю людини, що вже має життєвий досвід – «Лягти в ліжку одягненим та в черевиках завше видавалося мені, як людині цивілізованій, річчю просто неймовірною. А зараз приходжу додому пізно, п'яний від сонності, у кімнаті півсутінь, фіранки на вікні підняті холодним подмухом. Безпритомний валяюся на ліжку і загірбаюся у перини. Сплю так цілі простори часу, дні чи тижні, подорожуючи порожніми краєвидами сну, безугавно в дорозі, безугавно на крутих шляхах дихання, то з'їжджаючи легко та м'яко з пологих схилів, чи знову пнучись на прямовисну стіну хропіння. Досягнувши вершини, охоплюю величезні горизонти скелястої та глухої пустелі сну.» (6)

1. Шульц Б. Друга осінь / Бруно Шульц ; пер. М. Яковини // І. – 1995. – Чис. 6.
2. Арістотель. Політика / Пер. з давньогре. та передм. О. Кислюка. – К. : Основи, 2000.
3. Ортега-і-Гасет, Х. Бунт мас / Х. Ортега-і-Гасет // Ортега-і-Гасет Х. Вибрані твори. – К. : Основи, 1994.
4. Шульц Б. Санаторій Під Клепсидрою / Бруно Шульц ; пер. М. Яковини // І. – 1992. – Чис. 5.
5. Там само.
6. Там само.



Mykola Yakovyna (1957)
Person in hairy fur cap. 2016
Oil on canvas, 100x80 cm

Микола Яковина (1957)
Персонаж у кучмі. 2016
Полотно, олія, 100x80 см



Mykola Yakovyna (1957)

Mountains II. 2015

Mixed media on canvas, 75x130 cm

Микола Яковина (1957)

Гори II. 2015

Полотно, мішана техніка, 75x130 см

Олена Ягодовська

Штрихи до портрета

Заважає. Дуже. Те, що художник Микола Яковина є винятковою людиною – державотворцем.

Закінчив РХСШ та Львівський інститут прикладного та декоративного мистецтва. Вчився у Ольги Титової, потім у Теодозія Салія, Володимира Овсійчука, Еммануїла Миська, Мирона Вендзиловича та Миколи Філатова. Отримав одну з найкращих фахових освіт.

Провадив життя громадського діяча, політика, що забиравало сили та час від мистецтва, яке, як відомо, ревниве. Жаль. Бо його хист, вміння, уподобання в мистецтві – цілий світ, що потребує відтворення та часу – дорогоцінного – на роздуми, їх втілення та спокій у майстерні. Важливо.

Бо є гори. Гірські пейзажі. Як на мене, до Яковини вони сприймалися стереотипно декоративно-класично-реалістично. Вперше художник стилізував та формалізував пейзаж Карпат. майже як Пауль Єздра в спробі поєднати Схід та Захід. Його гори – це і хвилі, і клаптик туману, і Фудзіяма, і чорно-біле фото з вікна будинку в Брошневі-Осаді. Видовжений горизонтальний формат як східний сувій – пейзаж, що розгортається в просторі – вимір часу на вічність. Не менше. Композиційна простота та ясність, скупий, точний, вивірений ритм, жодної декоративності. Вишуканість колориту, потік життя, в якому немає закінченості.

Гоґарт, «Аналіз краси» (початок 18 століття) – «комбінуючи формальні елементи, а не роблячи копії, можливо досягнути краси». Невипадкове посилання. Микола Яковина – людина освічена, і для нього постмодернізм з аналітикою та оперуванням стилів різних епох явище освоєне та перероблене. Як у Ролана Барта – «нецікава система, яку можна проаналізувати, цікавий перехід від однієї до іншої». Цикл образів Шевченка, Наполеона, Ганді, Джексона, Франкліна, Маркса, Франца Йосифа розгортається під знаком постмодернізму, поєднуючи актуальне сьогодні з «архетипічністю» історичних персон. Граючись із псевдовипадковістю ряду особистостей, створюючи абсолютно нову реальність, майстер знову і знову апелює до нової андрогінності, знаходить вражаючі точки перетину смислів: Наполеон – ватник, Маркс – канібал, Шевченко – кельт, Ганді – миротворець. Фронтальні зображення, майже «парадні» портрети у повний зріст, тонкий, стриманий тональний живопис. Вибуховість поєднань, парадоксальне тяжіння за межі жанрових рамок вражає. Світосприйняття більш класичне, ніж світогляд, почуття багатші, ніж ідеї.

Цілеспрямовані та найбільш послідовні пошуки портретів, цікавість до людської особистості. Він пройшов у цьому всі основні стадії – від академічної подібності до виходу з цієї системи, до абстрагування. Шевченко, Рембрандт, Андрухович, Корогодський – він пише художників, як стан, в якому вони знаходяться, аксесуари не потрібні. Творчий дух глибоко захований, він не ззовні, він у роздумах. Майстер за допомогою рефлексуючої світлотіні шукає максимальної виразності. Світло мислиться як головне джерело руху. Світло і тінь – протиборство, пограниччя, на якому виникає форма. Розуміння найвиразнішого прийому будування дотичності до особистості на зламі. Що може бути цікавіше, ніж людина? Де закінчується світло і починається людська темрява? На яких тонких співвідношеннях кольорів та форм побудувати симфонію образу? Багато питань – багато відповідей. Він у пошуку, в русі, бо він художник. Справжній. ...той, що шукає.



Mykola Yakovyna (1957)
Conversation with Rembrandt, 2016
Oil on canvas, 100x180 cm

Микола Яковина (1957)
Розмова з Рембрандтом. 2016
Полотно, олія, 100x180 см

Марта Базак

Микола Яковина. Біографічне есе

Схильний до споглядальності, трохи замкнений у собі й майже класичний відлюдник волею долі через своє походження та внаслідок місця появи на світ Божий приречений усе життя практикувати номадизм. Номадизм у багатьох його значеннях – старший син подружжя репресованих галичан народився 1957 р. в індустріальному місті Караганді посеред Казахстану – найбільшого в світі кочівницького терену, більшого за всю Західну Європу. Звідти його чутливість (і чуйність, і увага) до інакшості, до іншої ідентичності, до чужої мови, культури, способу мислення, трибу та умов життя. Та на які умови життя можна було розраховувати в поневоленій колонії, де ти сам своєю появою теж мимоволі сприяв колонізації автохтонів?

Непростий шлях родини на Батьківщину зумовив як часту зміну адрес помешкання (не йшлося про повернення додому, бо родинні домівки батьків поблизу Калуша були конфісковані та знищені при депортації 1947 р.), так і постійну зміну шкіл, кола знайомств, середовищ ровесників, ландшафту і клімату зрештою. Але вже дванадцятирічним ідентифікував себе не кочівником, а мандрівником і відкривачем нових земель: підрахував, наприклад, що з дому, з Брошнева-Осади, до Івано-Франківська вчитися в художній школі (їздив тричі на тиждень, а то й частіше, автобусами та потягами) його загальний шлях склав за два роки 1/8 довжини земного екватора. Жартував, що мандрує щодня туди й назад із Західної Європи до Східної, перетинаючи двічі за день умовний меридіан, уявну лінію від центру Європи, що коло Рахова. Усе доводилося робити на колесах – і уроки на завтра до загальноосвітньої школи, і книги читати, і малювати, і їсти як не на ходу, так на вокзалах. І цілий день від світання до пізньої ночі на ногах. І таке ще тоді дослідив – розклад поїздів на Івано-Франківщині, наприклад, не став інтенсивнішим порівняно з початком сторіччя, навіть менше потягів стало з колишнього Станіславова, зникли такі напрями, як Прешбург (Братислава) та Відень, не стало літніх маршрутів на місцеві курорти і пляжі (ще живі були свідки попередньої епохи, очевидці іншого життя, іншого світу, люди іншої цивілізації, які ставали супутниками та співрозмовниками). А загальна протяжність залізничної колії в області навіть скоротилася порівняно з періодом до 1939 р. – Червона Армія знищила міст і тунель через Дністер у напрямі Тернополя та Києва. Ще одне спостереження виніс із життя на вокзалах і на колесах – усяка окупаційна влада в Галичині толерантніше ставилася одна до одної, ніж до культури корінного народу. Студії розкладу поїздів підтверджували – російська транслітерація калькувала польські топоніми, ігноруючи українські питомі назви...

Та одночасне поєднання навчання в двох школах на відстані 60 кілометрів було виснажливим навантаженням. Перший вчитель художник Вадим Чазов (до речі, син Олександра Довженка) порадив перейти до Долинської художньої школи за якихось 18 кілометрів.

І вже через рік після восьмого класу середньої школи Микола, маючи значний досвід мандрів, подався до Києва, де у 1972-1975 рр. учився в Ольги Титової на живописному відділенні Республіканської художньої середньої школи імені Тараса Шевченка. Він відкрив для себе не тільки колекції столичних музеїв, а й виставки, які потрапляли з-поза меж залізної завіси – французькі гобелени, колекцію Арманда Гаммера, скарби Тутанхамона, скульптури Антуана Бурделя... А ще театри, філармонію, бібліотеки, особливо, найвіддаленішу від школи на Сирці бібліотеку іноземної літератури на Русанівці, на лівому березі.

Але атмосфера мистецького Києва не надихала, особливо в столичному художньому інституті була отруйно-

мертвою, це виразно демонстрували виставки до «червоних дат». А на останньому перегляді робіт випускників РХСШ, куди завітав тодішній ректор інституту, пролунало: «Оцей хлопець документи до мого інституту хай не подає». Надто вже суперечила академічним канонам композиція 18-річного школяра, який попри все школу закінчив круглим відмінником. Знову їхати на чужину? Батьки слушно вважали, що зазначене в паспорті місце народження сина є своєрідним тавром в умовах тодішньої Західної України і побоювалися вибору Львова для продовження мистецьких студій. Але юнак продемонстрував наполегливість і вступив до Львівського інституту прикладного і декоративного мистецтва. Тут на факультеті інтер'єру та обладнання він навчався у Теодозія Салія, Мирона Вендзиловича, Володимира Овсійчука, Еммануїла Миська та Миколи Філатова. Не можна оминати промовистого факту – Яковина одночасно продовжував поглиблювати свої навички в живописі, займався скульптурою, предметно-просторовим дизайном та архітектурним проектуванням. Студентські роки не були безхмарними, бо зазнав переслідувань як і органів держбезпеки, так і їхніх посіпак в адміністрації інституту – його часто позбавляли стипендії, виселяли з гуртожитку. Але студент Яковина демонстрував відмінні знання та навички. Відлунням переслідувань студента є промовистий факт – на кафедрі інтер'єру у 1980-і роки було започатковано практику вшанування на мармуровій плиті кращих випускників. Імені Миколи Яковина там не знайти, хоча інститут він закінчив з відзнакою. Його дипломна робота «Мобільний трансформований простір театру» поклала початок виставковій діяльності – спочатку макет театру був показаний на виставці дипломних робіт випускників вищих навчальних закладів Львова (осінь 1980), а потім проект був показаний в повному обсязі на всесоюзній виставці дипломних робіт мистецьких інститутів СРСР (Баку, 1981).

Але й до цього його роботи вже можна було побачити – влітку 1976 р. молодий студент написав для інтер'єру кафе в селі Бубнище коло Болехова живописне панно «Олекса Довбуш» (150x450 см, олія на полотні, зараз у колекції В. Тимківа, Болехів).

Миколу Яковину заохотили також до теоретичної роботи. Треба віддати належне Володимирові Овсійчукові, який скеровував його перші дослідження. Уже після закінчення інституту під час служби в армії Микола довідався, що став срібним дипломантом всесоюзного конкурсу студентських наукових робіт за свій «Нарис еволюції традиційного японського житла».

На початку 1980-х він занурюється у вивчення української геральдики та сфрагістики, досліджує зооморфні мотиви львівської монументальної пластики, вивчає пам'ятки Галичини минулих епох, пише живописні картини та створює перші офорти та літографії. Його твори починають з'являтися на виставках в Івано-Франківську, Львові, Тернополі. 1985 року він організовує першу персональну виставку, де експонує в основному графіку (каталог зі статтею мистецтвознавця Романа Дреботюка) та бере участь у роботі творчої групи художників-монументалістів у Седневі на Чернігівщині (листопад-грудень 1985).

У другій половині 1980-х Микола Яковина організував ще кілька персональних експозицій в Івано-Франківську – в краєзнавчому та художньому музеях (каталоги 1987 р.), брав участь у колективних виставках молодих митців області, почав виставлятися на республіканських виставках у Києві (офорт «Сухі квіти» та літографський «Автопортрет. Самоіронія» експонувалися на виставці «Естамп-88», а живописний «Міст» на «Світ. Події. Людина» 1988). Тоді ж його роботами стали цікавитися, зокрема, японські колекціонери, які у нього придбали кільканадцять естампів через експортний салон у Москві. У цей час у його творчості з'явилися гротескові соціальні мотиви («Патрет. Ватник», «Гавтобус», «Дефіляда», «Вернісаж», об'єднані загальною назвою «Новітній галицький бестіарій»).

У вересні 1989 він був учасником міжнародного пленеру у Юліні (Жешув, Польща), де написав «Зняття з хреста» та «Св. Себастьян», а також триптих під умовною назвою польською мовою «Ukrzeslowienia».

1989 року Микола Яковина разом з Михайлом Вітушинським та Ігорем Панчишиним ініціювали перше міжнародне бієнале мистецтва «Імпреза».

У 1980-і роки, крім архітектури (працював проєктантом у комбінатах Художнього Фонду в Херсоні та Івано-Франківську), він реалізував себе в монументальному мистецтві – створив перші в Івано-Франківську після 2-ї світової війни вітражі у класичній техніці з кольорового скла, паяного на свинцевій основі. Дві композиції «Першодрукарі» та «Джерела» (1985-1986) зараз зберігаються в інтер'єрі монастиря Святого Йосифа (сестер-василіянок) в Івано-Франківську. Згодом він зробив вітражі для Музею народного мистецтва Гуцульщини в Коломиї (1988).

Упродовж 1980-х Микола Яковина був особливо помітним у культурному житті краю. Він першим в Україні опублікував прозу Бруно Шульца у власному перекладі, його есе, проблемні статті, огляди виставок і рецензії часто з'являлися в місцевій пресі, часом викликали неоднозначну реакцію як і мистецького середовища, так і «власть імущих»... Навесні 1986 року художник разом з З. Соколовським та В. Ганущаком відчайдушно боровся проти руйнування караїмської кенеси у Галичі, вони втрьох підписали телеграму протесту до Щербицького. А вже 1989 р. художника поглинула політична діяльність, він створює крайову організацію Народного Руху, очолює першу виборчу кампанію. У квітні 1990 р. Миколу Яковину обирають головою Івано-Франківської обласної ради.

І тоді художник осмислено приймає непросте рішення, уникаючи того, що тепер прийнято називати конфліктом інтересів, припиняє виставкову діяльність. Бо після обласної ради він працює в міністерстві культури – спочатку першим заступником міністра Івана Дзюби, а потім сам понад рік виконує обов'язки міністра культури України. І хоча ще у 1980-і твори Миколи Яковини придбали два івано-франківські музеї і дирекція виставок Спілки художників, він не міг навіть у гадці допустити, що його картина чи естамп мають потіснити десь у публічній експозиції твір котрогось із колег... Але творча праця триває. Цьому свідчення низка портретів першої половини 90-х років, а найбільше – ескізний проєкт церкви у Брошнєві-Осаді, подарований землякам. Храм Вознесіння Господнього – архітектурна домінанта, культова споруда, яка є осереддя багатоманітного суспільного життя поселення. Хрестово-купольний одноверхий храм має повноцінний другий ярус, де можуть розташуватися до двох сотень осіб, а над ним ще балкон хорів, виконаний у чотири яруси – кожен хорист може бачити священика. Усі об'єми мають аркове завершення. До слова, це поки що єдиний втілений проєкт церкви із трьох, за які брався Микола.

Цікавим свідченням творчої активності є підготований художником 1999 р. каталог власних творів (у двох примірниках), який він подав до Національної спілки художників України, коли вже не був урядовцем.

У 2000-і створюються нові портрети (Максима Стріхи, Романа Корогодського, доньок художника), малоформатні вітражі для друзів. А з 2010 року постають нові вітражні композиції для вхідного portalу у Коломийському національному музеї народного мистецтва Гуцульщини і Покуття.

2012 року після тривалої паузи творчість художника була показана на персональній виставці в київській галереї «Тадзіо». Крім великого циклу за мотивами народного мистецтва, митець показав картини «Персонаж у кучмі», «Гори. II» та «Розмова з Рембрандтом». Потім за його участю відбулися кілька проєктів Олени Ягодівської – «Новітні візії. Тербрюгген» (2012-2015) і «Гетьман Павло Скоропадський» (2018).

Навесні 2017 Микола Яковина показав свій живописний доробок у галереї «Тадзіо». Там уперше експонувалися твори, об'єднані під назвою «Дидакалі» – портрети знаних історичних персонажів, перенесені в інший культурний контекст зі своєрідними малярськими «вадами перекладу» – «Канібал (Маркс)», «Миротворець (Ганді)», «Татко (Франц Йосиф)», «Дудар (Шевченко)», «Ватник (Наполеон)» (усі – 2017 р.) та інші.

2018 року відбулася його виставка у Музеї сучасного мистецтва в Києві в рамках проєкту мистецьких династій. А у майстерні ще множаться твори, які художник декілька, а то й кільканадцять років готує до зустрічі з глядачем.



**Микола
Яковина**

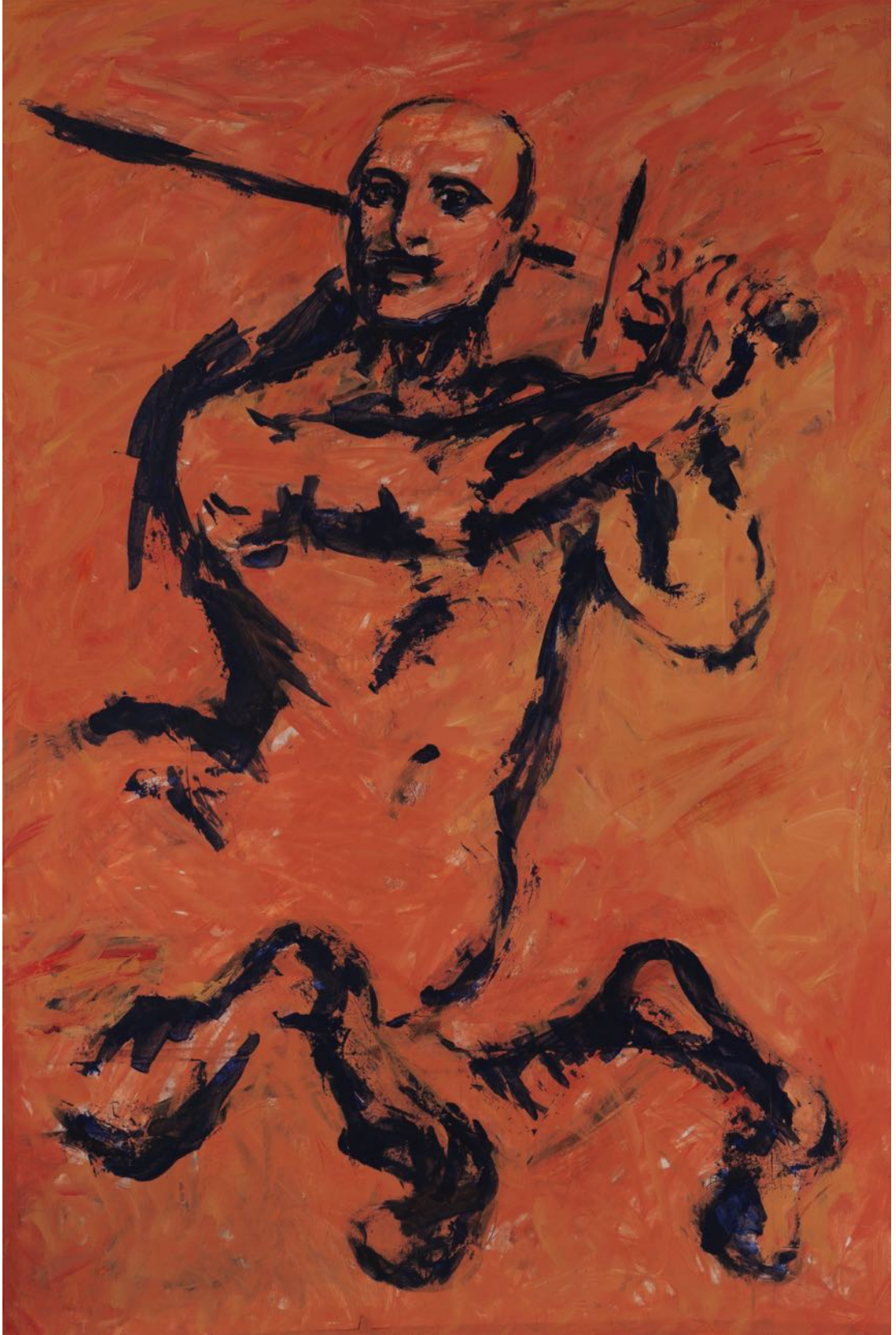
ЖИВОПИС

Микола Яковина (1957)
Гетьман Скоропадський. 2018

Картон, мішана техніка, права частина диптиха, 150x100 см

Микола Яковина (1957)
Гетман Скоропадский. 2018

Mixed media on cardboard, right part of the diptych, 150x100 cm



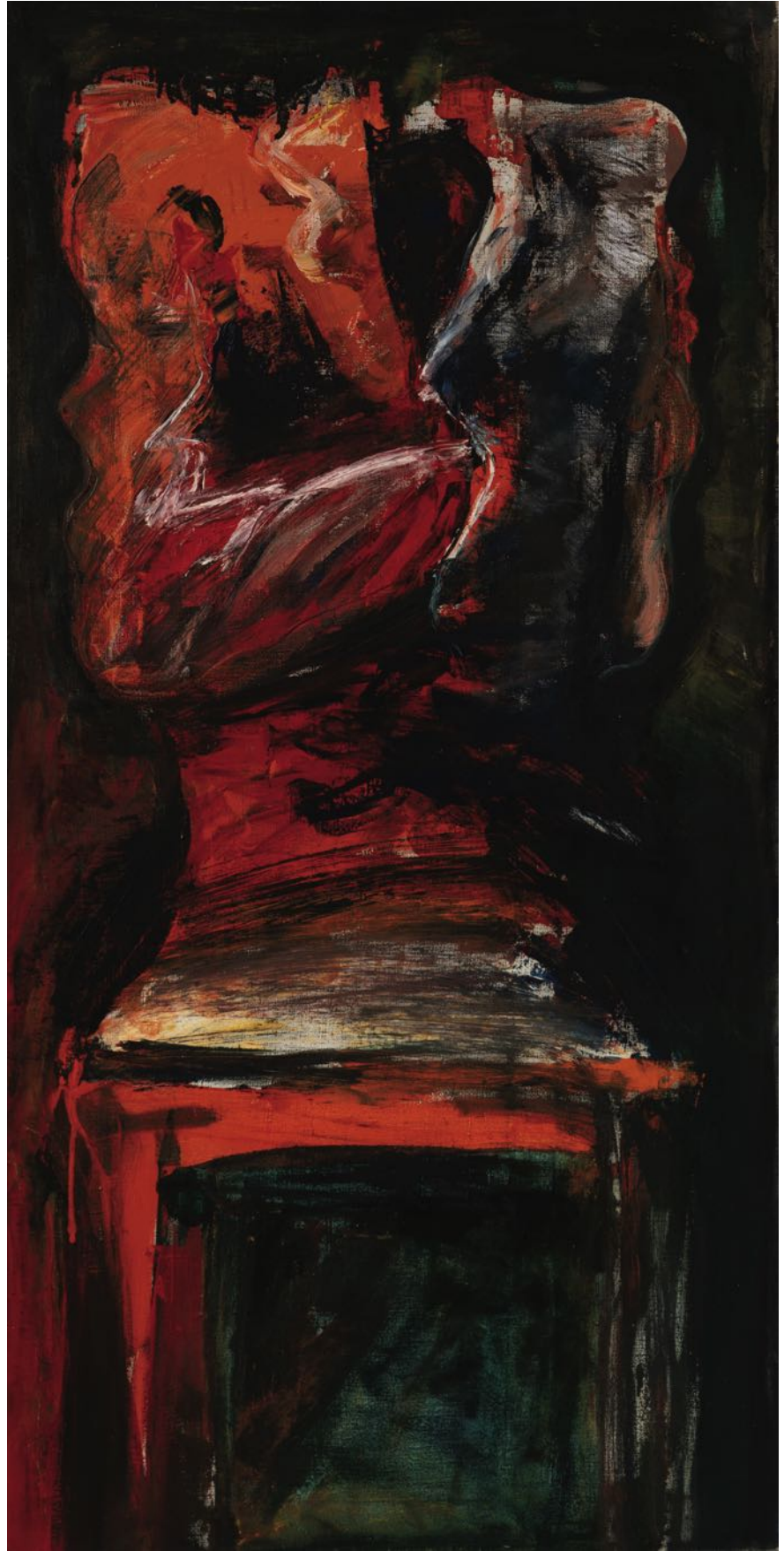
Микола Яковуна (1957)
From the life of the chairs (polish Ukrzeslowienie) I. 1989
Oil on canvas, 130x65 cm

Микола Яковина (1957)
З життя стільців (польськ. Ukrzeslowienie) I. 1989
Полотно, олія, 130x65 см



Микола Яковуна (1957)
From the life of the chairs (polish Ukrzeslowienie) II. 1989
Oil on canvas, 130x65 cm

Микола Яковина (1957)
З життя стільців (польськ. Ukrzeslowienie) II. 1989
Полотно, олія, 130x65 см



Микола Яковчула (1957)
From the life of the chairs (polish Ukrzeslowienie) III. 1989
Oil on canvas, 130x65 cm

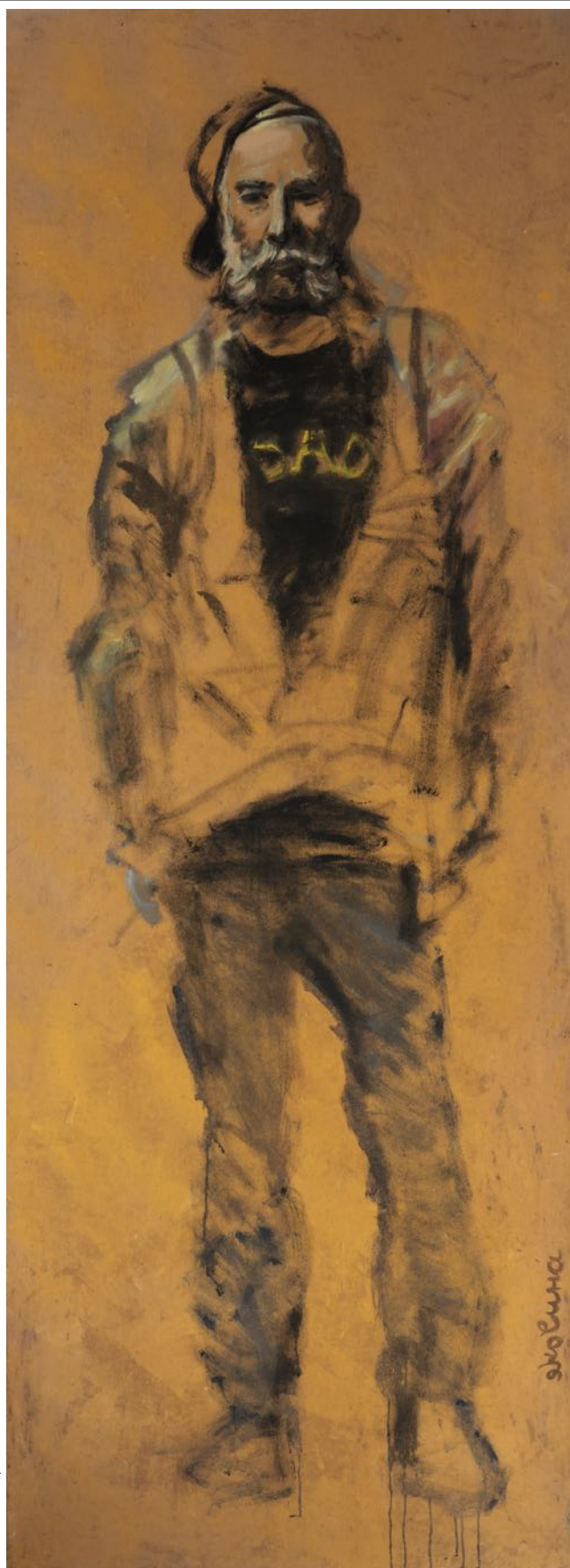
Микола Яковина (1957)
З життя стільців (польськ. Ukrzeslowienie) III. 1989
Полотно, олія, 130x65 см





Mykola Yakovyna (1957)
Vatnik (Napoleon). 2017
Oil on canvas, 220x85 cm

Микола Яковина (1957)
Ватник (Наполеон). 2017
Полотно, олія, 220x85 см



Mykola Yakovyna (1957)
Daddy (Franz Joseph). 2017
Mixed media on cardboard, 230x85 cm

Микола Яковина (1957)
Татко (Франц-Йосиф). 2017
Картон, мішана техніка, 230x85 см

Mykola Yakovyna (1957)
Bagpiper (Taras). 2017
Mixed media on cardboard, 230x85 cm

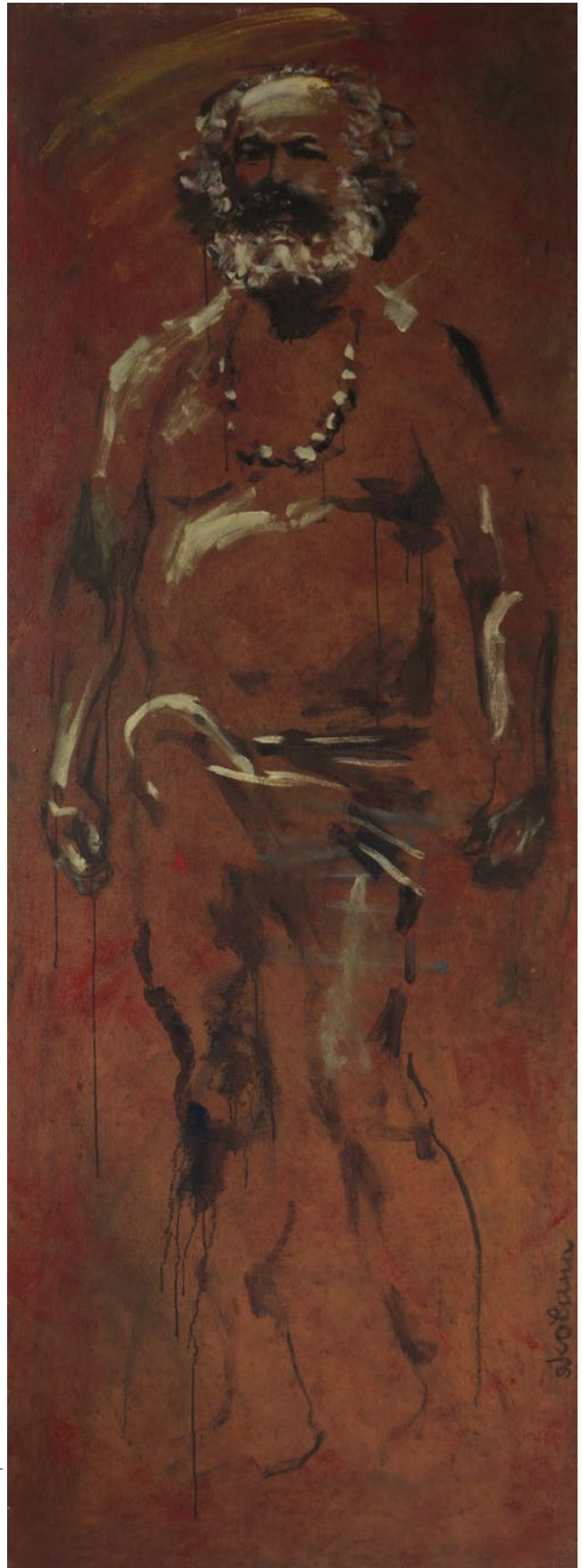
Микола Яковина (1957)
Дудар (Тарас). 2017
Картон, мішана техніка, 230x85 см





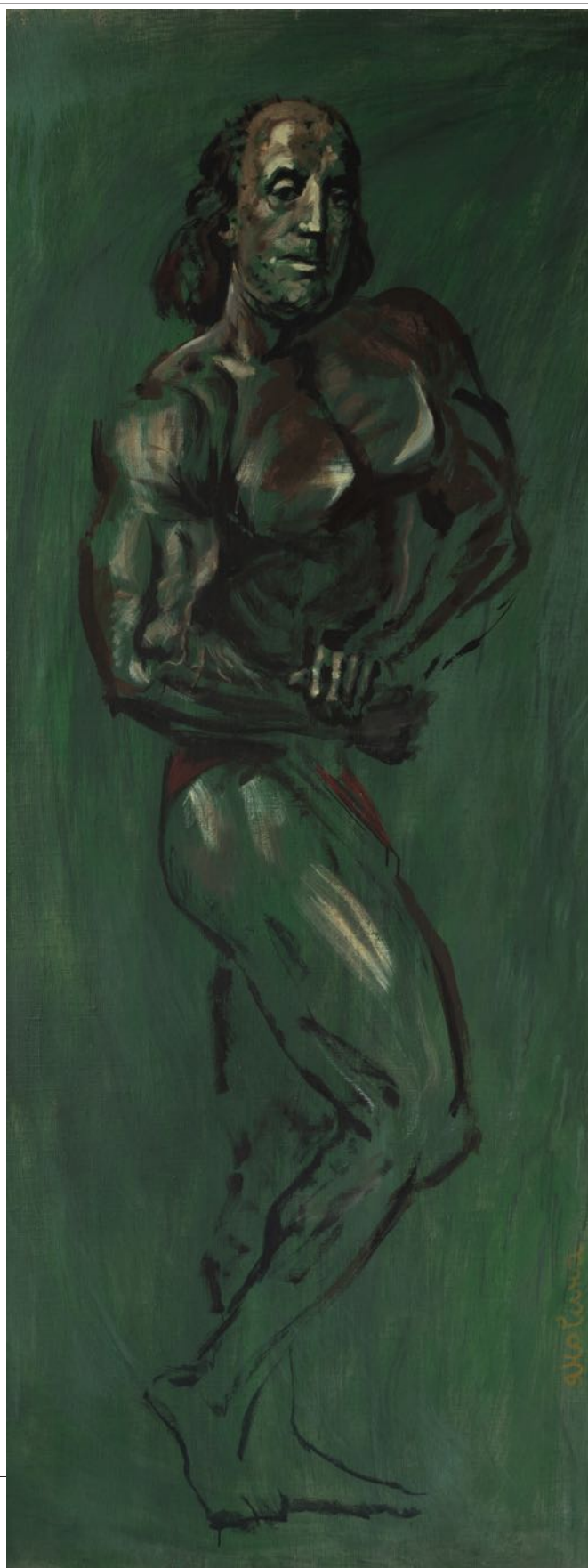
Mykola Yakovyna (1957)
Peacemaker (Gandhi). 2017
Mixed media on cardboard, 230x85 cm

Микола Яковина (1957)
Миротворець (Ганді). 2017
Картон, мішана техніка, 230x85 см



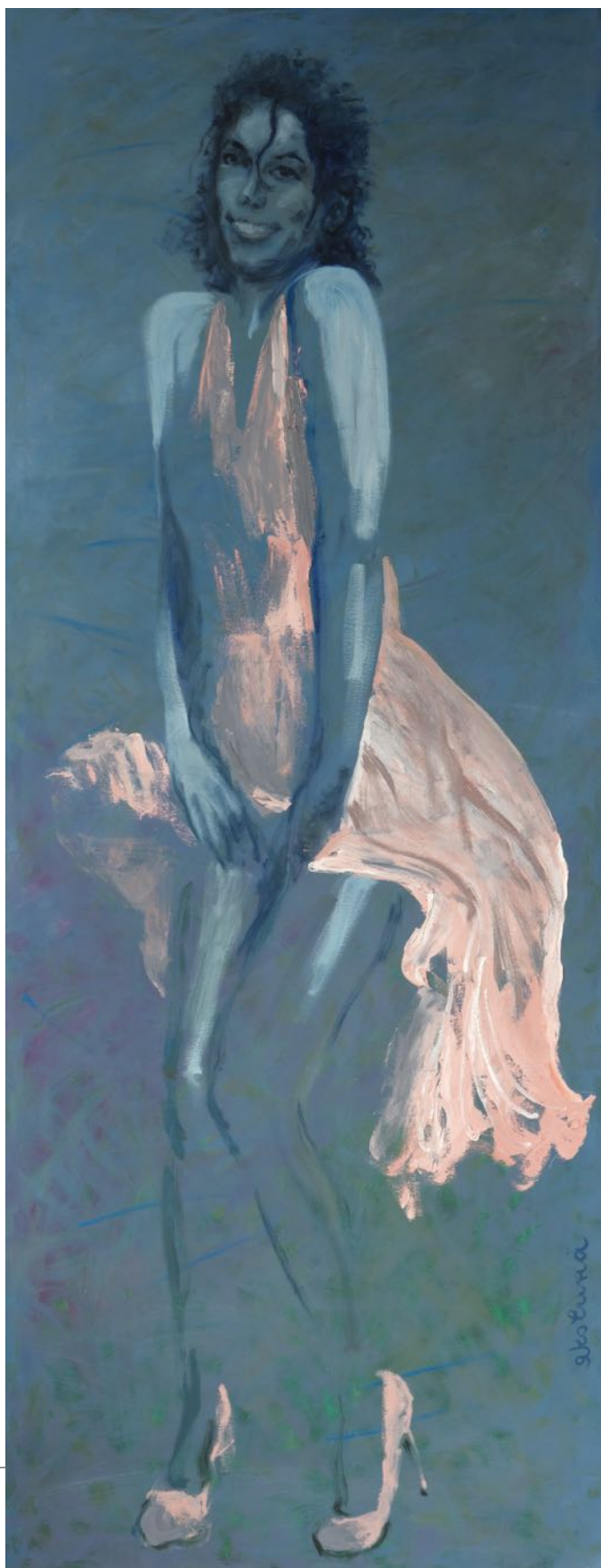
Mykola Yakovyna (1957)
Cannibal (Marx). 2017
Mixed media on cardboard, 230x85 cm

Микола Яковина (1957)
Канібал (Маркс). 2017
Картон, мішана техніка, 230x85 см



Mykola Yakovyna (1957)
Champion (Franklin). 2017
Oil on canvas, 220x85 cm

Микола Яковина (1957)
Чемпіон (Франклін). 2017
Полотно, олія, 220x85 см



Mykola Yakovyna (1957)
Star (Michael Jackson). 2017
Oil on canvas, 220x85 cm

Микола Яковина (1957)
Стар (Майкл Джексон). 2017
Полотно, олія, 220x85 см



Mykola Yakovyna (1957)
Queen Bona. 2019
Mixed media on cardboard, 122x130 cm

Микола Яковина (1957)
Королева Бона. 2019
Картон, мішана техніка, 122x130 см



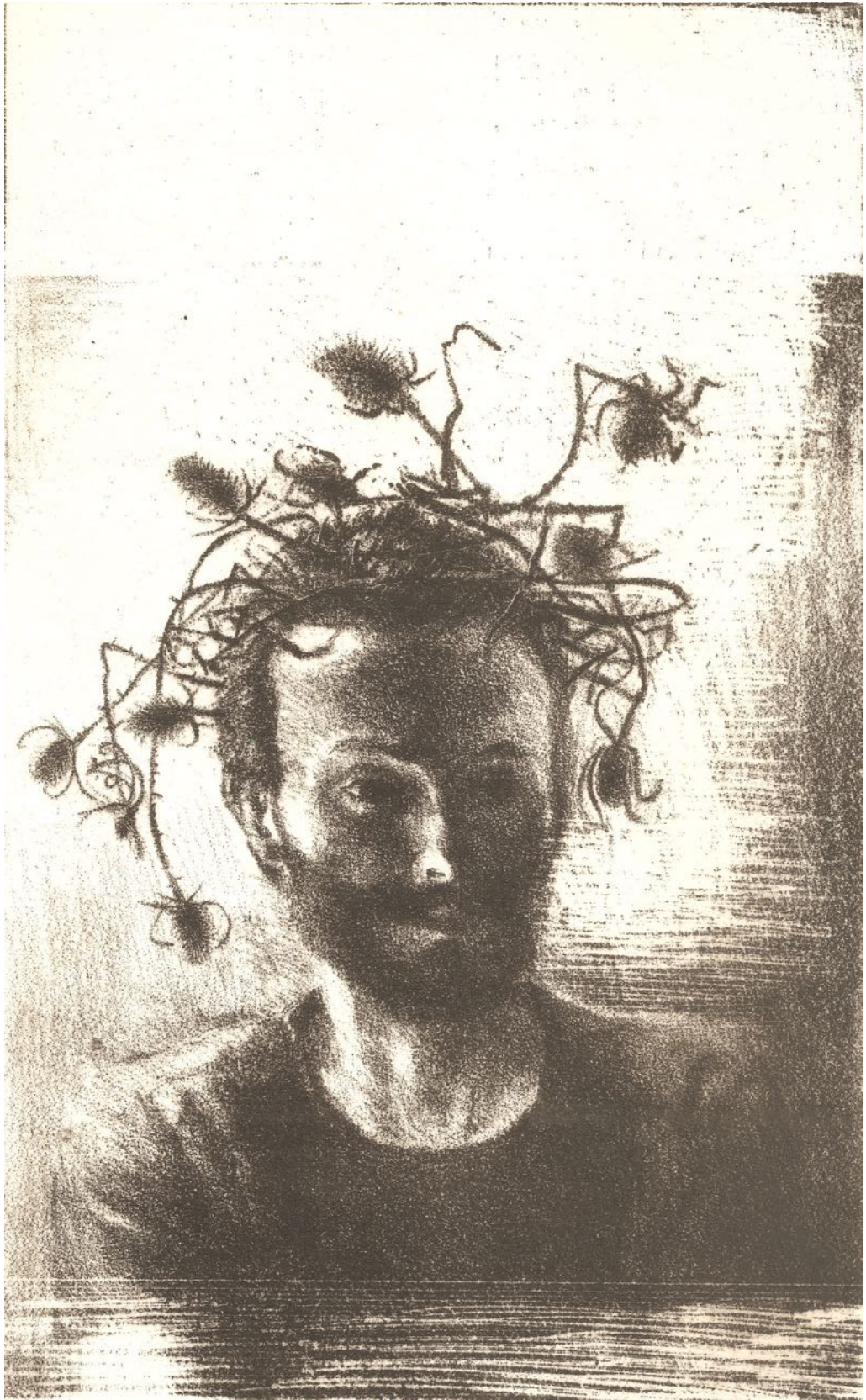
Mykola Yakovyna (1957)
Gladioluses. 2017
Oil on canvas, 85x85 cm

Микола Яковина (1957)
Гладіолуси. 2017
Полотно, олія, 85x85 см



Mykola Yakovyna (1957)
Bridge. 1987
Oil on cardboard, 71x97 cm

Микола Яковина (1957)
Міст. 1987
Картон, олія, 71x97 см



Зміст

9

ТАРАС ВОЗНЯК
ПОГІДНА ІРОНІЯ МИКОЛИ ЯКОВИНИ

15

ОЛЕНА ЯГОДОВСЬКА
ШТРИХИ ДО ПОРТРЕТА

17

МАРТА БАЗАК
МИКОЛА ЯКОВИНА. БІОГРАФІЧНЕ ЕСЕ

21

МИКОЛА ЯКОВИНА
ЖИВОПИС